

Ecologisch nader onderzoek
Kerkweide Oost te Liempde

Opdrachtgever Kragten B.V.
Contactpersoon mevr. H. van Griensven

Opdracht Ecologische nader onderzoek Kerkweide Oost te Liempde

Kenmerk 20.22.02
Datum 17 november 2022

Projectleider Glenn Lelieveld
Projectmedewerker Martijn Engelen

Averti Ecologie
averti@averti-ecologie.nl
06-16548063

Averti Ecologie is een klein ecologisch adviesbureau, opgericht in 2014. Averti Ecologie is kandidaatlid van de brancheorganisatie Netwerk Groene Bureaus.

Niets uit dit rapport mag worden verveelvoudigd, gewijzigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van scanning, internet, druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de opdrachtgever hierboven aangegeven en Averti Ecologie noch mag het zonder een dergelijke toestemming worden gebruikt voor enig ander werk dan waarvoor het is vervaardigd.

Averti Ecologie is niet aansprakelijk voor gevolgschade, alsmede voor schade welke voortvloeit uit toepassingen van de resultaten van werkzaamheden of andere gegevens verkregen van Averti Ecologie. De opdrachtgever vrijwaart Averti Ecologie voor aanspraken van derden in verband met deze toepassing.

Inhoudsopgave

1	Inleiding	4
1.1	Aanleiding	4
1.2	Projectgebied	4
1.3	Beoogde ingrepen	6
1.4	Impressie projectgebied	7
2	Methode nader onderzoek	8
2.1	Grondgebonden zoogdieren	8
2.2	Vleermuizen	8
2.3	Vogels	9
3	Resultaten nader onderzoek	10
3.1	Grondgebonden zoogdieren	10
3.2	Vleermuizen	11
3.3	Vogels	13
4	Conclusies en implicaties	15
4.1	Conclusies	15
4.2	Implicaties	15

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

De initiatiefnemer is voornemens op de Kerkweide Oost te Liempde negentien nieuwbouwwoningen te realiseren.

Voor de soortbescherming onder de Wet Natuurbescherming is het van belang om na te gaan of het projectgebied essentiële functies voor beschermde soorten vervult in de vorm van verblijfplaatsen en/of foerageergebieden.

In de ecologische quickscan uitgevoerd door BRO (veldbezoek d.d. 6 maart 2019) is geconcludeerd dat op voorhand de aanwezigheid van de steenuil (*Athene vidalii*) niet uitgesloten kan worden en waarvoor nader onderzoek nodig is. Daarnaast is op advies van een ecologisch deskundige van Averti Ecologie naar aanleiding van een potentie-inschatting van het projectgebied voor andere beschermde natuurwaarden in het voorjaar van 2022 ook nader onderzoek uitgevoerd naar zomer- en paarverblijfplaatsen en foerageergebied van vleermuizen en leefgebied van de huismus (*Passer domesticus*), kleine marterachtigen en de steenmarter (*Martes foina*). Hiermee behoeft het onderdeel soortenbescherming in de eerder uitgevoerde ecologische quickscan van BRO verder geen nadere actualisatie.

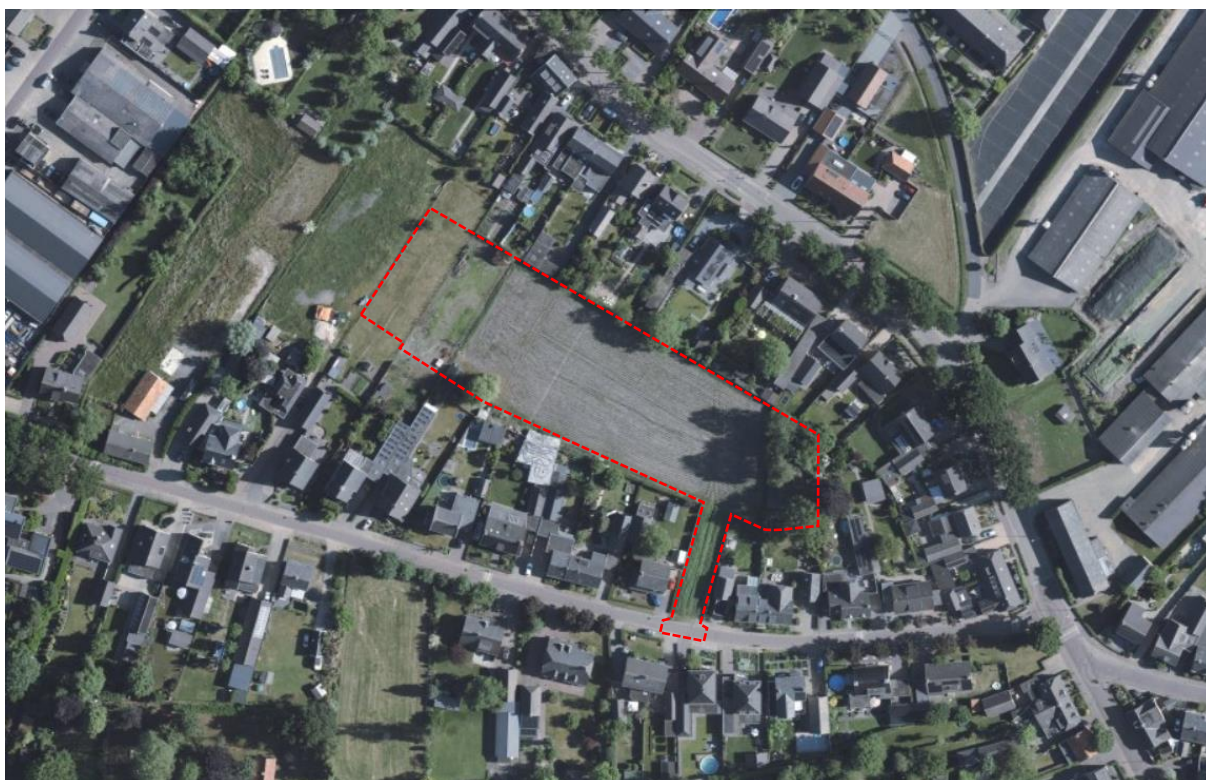
In dit document rapporteren wij over het nader onderzoek naar deze beschermde natuurwaarden. Het rapport sluit af met het duiden van de implicaties van de resultaten voor de beoogde ingrepen.

1.2 Projectgebied

Het projectgebied betreft een maïsakker, twee aangrenzende weides met een kippenhok en enkele kleine bomen en een achtertuin met een schuur en diverse groenstructuren. Het perceel heeft een totale oppervlakte van circa 74 are, bevindt zich in een woonwijk in het noorden van Liempde en is omsloten door de achtertuinen van omliggende woningen. In het westen grenst het projectgebied aan enkele andere weides en daarnaast ligt het op circa 650 meter afstand van de A2. Aangezien het projectgebied een in gebruik zijnde maïsakker betreft, varieert de aanwezige vegetatie gedurende het jaar, zoals weergegeven in Hoofdstuk 1.4. Het gebruik van het projectgebied door aanwezige soorten zal naar verwachting dan ook beïnvloed worden door de aanwezige vegetatiestructuren.

Figuur 1 Ligging van het projectgebied Kerkweide Oost te Liempde (rood omkaderd). Bron: Zoom.earth.

Figuur 2 Luchtfoto van het projectgebied (met rode stippellijn omkaderd). Bron: Streetsmart.

1.3 Beoogde ingrepen

De initiatiefnemer is voornemens negentien nieuwbouwwoningen en bijbehorend parkeerterrein te realiseren. Hiertoe zal het projectgebied bouwrijp gemaakt worden en zullen de aanwezige heggen, hekken, bomen, het kippenhok en het schuurtje verwijderd worden.

Figuur 3 Inrichtingsschets van de plattegrond van de beoogde situatie. Bron: initiatiefnemer.

1.4 Impressie projectgebied

Zuiddaanzicht van het projectgebied vanaf de Kerkheiseweg.

Weides met het kippenhok in het westelijk deel van het projectgebied.

Zuidoostaanzicht van de akker op 19 maart 2022.

Zuidoostaanzicht van de akker op 5 mei 2022.

Zuidoostaanzicht van de akker op 4 juni 2022.

Zuidoostaanzicht van de akker op 25 augustus 2022.

2 Methode nader onderzoek

2.1 Grondgebonden zoogdieren

Het onderzoek naar kleine marterachtigen en de steenmarter is in de periode 25 augustus t/m 27 september uitgevoerd conform de “Handreiking Kleine Marters in relatie tot soortbescherming” van Provincie Noord-Brabant (2017). Hierbij is gebruik gemaakt van tweemaal een Struikrover®.

De Struikrover® is een speciale buis waarmee marters met een wildcamera gefotografeerd of gefilmd kunnen worden. De methode is opzienbarend omdat we nu voor het eerst alle soorten marters op eenvoudige wijze kunnen volgen. De Struikrover® is ontworpen door Matthijs Smaal en is een korte pvc-buis waarin een wildcamera is geplaatst met als lokmiddel een blikje sardientjes. Veldtests door Matthijs Smaal hebben laten zien dat hiermee alle aanwezige marterachtigen in een gebied binnen twee tot vier weken kunnen worden vastgesteld.

2.2 Vleermuizen

Het vleermuisonderzoek is uitgevoerd conform het Vleermuisprotocol 2021. Hierbij is onderzoek uitgevoerd naar de mogelijke functies van het onderzoeksgebied en de omgeving als zomerverblijfplaats, paarverblijfplaats en foerageergebied van vleermuizen. De achtertuin met het schuurtje en groenopstanden in het oostelijke gedeelte van het projectgebied vormt de enige potentiële verblijfplaats voor vleermuizen binnen dit perceel. De eerste onderzoeksrunde is uitgevoerd door één onderzoeker van Averti Ecologie (M. Engelen MSc), de tweede en derde onderzoeksrondes zijn uitgevoerd door één onderzoeker van Averti Ecologie (ing. G. Mensink), en de vierde ronde is uitgevoerd door drie onderzoekers van Averti Ecologie (S. Aslan MSc, M. Engelen MSc en J. Bruls BSc), allen met behulp van een Pettersson D240x met opnameapparatuur.

	1 ^E BEZOEK	2 ^E BEZOEK	3 ^E BEZOEK	4 ^E BEZOEK
DATUM	13 mei 2022	4 juni 2022	15 juli 2022	25 augustus 2022
ZON OP/ONDER	5:47	21:51	21:50	20:42
TIJD	3:50 - 5:50	21:40 - 23:55	21:40 - 23:55	21:30 - 23:45
WEER	Droog en bewolkt	Droog en bewolkt	Droog en helder	Droog en bewolkt
TEMP	10 °C	15 °C	14 °C	21 °C
WIND	~4 Bft	~3 Bft	~2 Bft	~3 Bft

2.3 Vogels

Voor het onderzoek naar de huismus en steenuil is gewerkt conform de meest recente Kennisdocumenten voor deze soorten van BLJ12. Het onderzoek naar de steenuil is uitgevoerd in drie veldbezoeken in de maanden februari, maart en april met behulp van geluidsopnamen van de baltsroep. Het onderzoek naar de huismus is uitgevoerd in twee ochtendrondes in mei. Bij alle onderzoeksrondes is minimaal één uur lang naar de desbetreffende vogelsoort gezocht in het projectgebied en de directe omgeving. Alle onderzoeksrondes zijn uitgevoerd door één onderzoeker van Averti Ecologie (M. Engelen MSc).

	1 ^E BEZOEK	2 ^E BEZOEK	3 ^E BEZOEK	4 ^E BEZOEK	5 ^E BEZOEK
DATUM	25 februari 2022	19 maart 2022	12 april 2022	3 mei 2022	13 mei 2022
TIJD	18:05 - 19:20	18:15 - 19:30	4:20 - 5:35	7:05 - 8:20	5:55 - 7:10
WEER	Droog en helder	Droog en helder	Droog en bewolkt	Droog en bewolkt	Droog en bewolkt
TEMP	3 °C	9 °C	9 °C	13 °C	12 °C
WIND	~2 Bft	~3 Bft	~2 Bft	~2 Bft	~4 Bft
SOORT	Steenuil	Steenuil	Steenuil	Huisumus	Huisumus

3 Resultaten nader onderzoek

3.1 Grondgebonden zoogdieren

In het projectgebied zijn meerdere keren indicaties van leefgebied van de steenmarter (*Martes foina*) waargenomen. Kleine marterachtigen en indicaties van leefgebied van deze soorten zijn niet waargenomen.

Bij het veldbezoek op 25 februari 2022 is een steenmarter op circa 45 meter afstand van het projectgebied aangetroffen. Dit dier stak vanuit de richting van het plangebied de Kerkheiseweg over in zuidelijke richting. Naar aanleiding van deze waarneming was het echter nog niet duidelijk of dit dier binding vertoonde met het projectgebied.

Na het cameraonderzoek bleek dat de Struikrover® in het zuidoosten van het projectgebied zowel op 30 augustus, als 3 september, als 10 september 2022 een steenmarter heeft vastgelegd. Dit individu vertoonde in geen van de gevallen interesse in het lokmiddel en is driemaal passerend waargenomen. Op basis van deze waarnemingen is het zeer aannemelijk dat het projectgebied een rol als essentieel leefgebied van de steenmarter vervult. Wegens het periodieke karakter van het projectgebied vormt de maïsakker echter geen duurzaam onderdeel van het leefgebied van kleine marterachtigen en de steenmarter, maar wordt er naar verwachting opportunistisch gebruik van gemaakt indien er begroeiing aanwezig is. Verder wordt het projectgebied waarschijnlijk ook door marterachtigen benut als leef- en foerageergebied wanneer hier kruidenrijke vegetatie aanwezig is, bijvoorbeeld in de periode na afloop van de maïsogst tot en met het omploegen en zaaien in het voorjaar. Daarnaast worden de lijnvormige structuren langs de randen van het projectgebied door de steenmarter gebruikt als verbindende landschapselementen om zich te verplaatsen naar andere delen van het leefgebied. De verblijfplaats van dit individu bevindt zich naar verwachting in de groenstructuren nabij het schuurtje in het oostelijke deel van het projectgebied of de directe omgeving hiervan. Het gebied in de nabijheid van de verblijfplaats behoort ook tot essentieel leefgebied van de steenmarter.

Daarnaast zijn ook diverse andere grondgebonden zoogdieren waargenomen tijdens het cameraonderzoek, namelijk de aardmuis (*Microtus agrestis*), egel (*Erinaceus europaeus*), huismuis (*Mus domesticus*) en huisspitsmuis (*Crocidura russula*). De egel is voornamelijk in het zuidoostelijke gedeelte van het plangebied meerdere keren waargenomen. De andere soorten zijn slechts enkele keren vastgelegd. Daarnaast zijn ook enkele keren een hond, huiskatten, mensen en paarden vastgelegd. Verder zijn ook diverse algemeen voorkomende ongewervelden waargenomen. Voor deze soorten geldt echter in alle provincies in Nederland een algemene vrijstelling voor de uitvoering van werkzaamheden in het kader van ruimtelijke ontwikkeling en inrichting.

Egel

Huisspitsmuis

Paard

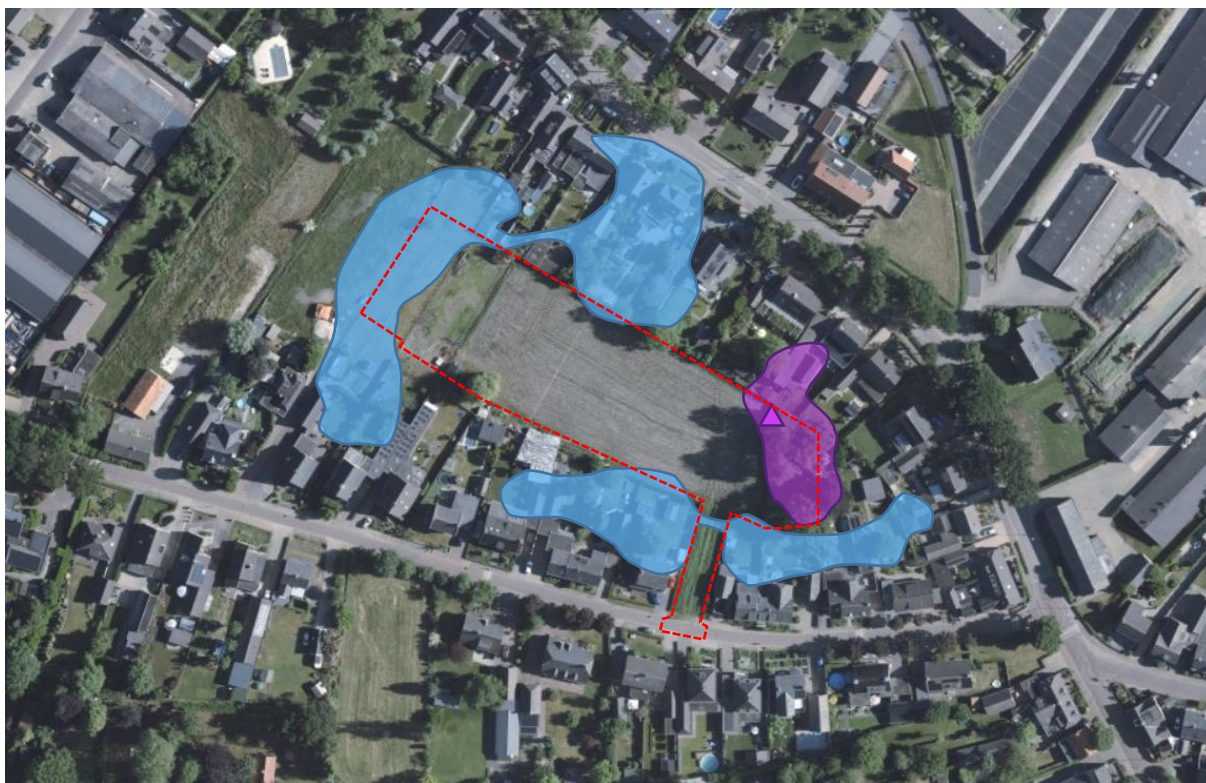
Steenmarter

3.2 Vleermuizen

Tijdens het aanvullend onderzoek is één paarverblijfplaats van de gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*) in het projectgebied waargenomen. Zowel tijdens de onderzoeksrunde van 15 juli als van 25 augustus 2022 is een roepende gewone dwergvleermuis waargenomen in een berkenboom in de achtertuin direct ten oosten van de maïsakker. Dit gedrag is een indicatie van een paarverblijfplaats in deze boom. Dit individu was het merendeel van de tijd stationair en vloog af en toe klein rondjes rond de groenstructuren grenzend aan de verblijfplaats. Hoewel stationaire sociale roepen karakteristiek zijn voor de ruige dwergvleermuis (*Pipistrellus nathusii*), doet de gewone dwergvleermuis dit ook sporadisch. Daarnaast ontbrak in dit geval het typische tweede pulsrefrein van de ruige dwergvleermuis.

Aangezien tijdens deze twee veldbezoeken dezelfde paarverblijfplaats van een gewone dwergvleermuis is aangetoond en er geen andere sociale roepen zijn waargenomen, is ervoor gekozen om niet een extra aanvullende ronde uit te voeren in september 2022. In het enige gedeelte van het projectgebied dat potentieel geschikt is om als verblijfplaats te functioneren is deze functie namelijk al aangetoond. Een extra aanvullende ronde zou onzes inziens dan ook geen meerwaarde hebben. Als extra argumentatie hiervoor geldt dat paarterritoria van de gewone dwergvleermuis zich doorgaans op minimaal 50 meter afstand van elkaar bevinden, volgens sommige bronnen zelfs meer dan 200 meter (S. van der Wal & F. Brekelmans, Vleermuisstand van Amersfoort, 2014). Het desbetreffende gedeelte van het projectgebied heeft afmetingen van circa 17 x 32 meter en is daarmee te klein om meerdere paarterritoria te huisvesten.

Tijdens het aanvullend onderzoek is geen essentieel foerageergebied van vleermuizen in het projectgebied waargenomen. Wel werd er tijdens de onderzoeksrondes van 4 juni en 15 juli 2022 door één gewone dwergvleermuis gefoerageerd in de westelijke schapenweide binnen het projectgebied. Aangezien slechts één individu gedurende een deel van enkele veldbezoeken hier is waargenomen en er voldoende alternatief foerageergebied in de omgeving aanwezig is, bijvoorbeeld in de vorm van overig weiland en aangrenzende tuinen, is deze schapenweide als niet-essentieel beoordeeld. Daarnaast werden ook diverse omliggende achtertuinen, zowel ten noorden als ten zuiden van het projectgebied, gedurende alle onderzoeksrondes benut door één à drie gewone dwergvleermuizen om te foerageren. Het maïsperceel werd echter gedurende geen van de bezoeken gebruikt door vleermuizen.

Figuur 4 Indicaties van de locaties van de waargenomen vleermuizen bij de Kerkweide Oost te Liempde. In blauw gearceerd zijn de (niet-essentiële) foerageergebieden en verbindende vliegroutes van de gewone dwergvleermuis aangeduid. In paars gearceerd is het gebied waar de roepende gewone dwergvleermuis is waargenomen geïndiceerd. Deze paarverblijfplaats bevindt zich in een boom direct ten oosten van de maïsakker (paarse driehoek).

3.3 Vogels

3.3.1 Vogels met jaarrond beschermde nesten

In het projectgebied zijn geen (indicaties van) nesten van de steenuil waargenomen. Tijdens geen van de onderzoeks rondes is de steenuil, noch sporen hiervan, aangetroffen in het projectgebied of de omgeving hiervan.

In het projectgebied is geen essentieel leefgebied van de huismus waargenomen. Wel zijn diverse nestlocaties in de nabije omgeving van het projectgebied onder de dakpannen van aangrenzende woonhuizen. De hier nestelende individuen maakten gedurende beide veldbezoeken gebruik van de heggen, struiken en bomen direct rondom het projectgebied als kwetterplekken en ter beschutting. Daarnaast gebruikten vier à vijf individuen de westelijk gelegen schapenveldjes gedurende delen van de onderzoeks rondes om te foerageren. Hoewel een gedeelte van dit foerageergebied zich binnen het projectgebied bevindt, zal het verdwijnen hiervan niet leiden tot het vernielen of te beschadigen van de aanwezige nesten, aangezien dit een kleine oppervlakte van suboptimaal foerageergebied betreft en gezien er voldoende geschikt alternatief habitat in de nabije omgeving aanwezig is. Tijdens geen van de veldbezoeken zijn stofbadende huismussen waargenomen. Vanaf de maïsoogst eind augustus, tot en met het omploegen en zaaien in eind april, kunnen huismussen het projectgebied potentieel opportunistisch benutten als foerageergebied. Wegens het periodieke karakter van het projectgebied vormt het echter geen duurzaam onderdeel van het leefgebied van de huismus. Daarnaast bevindt zich een kolonie van minimaal 20 roeken (*Corvus frugilegus*) op circa 100 meter ten noorden van het projectgebied. Ook grenst de slaapboom van circa 70 spreeuwen (*Sturnus vulgaris*) enkele tientallen meters ten noordwesten aan het projectgebied.

De verblijfplaatsen en het essentieel leefgebied van deze soorten liggen echter buiten de beïnvloedingsfeer van de beoogde werkzaamheden.

Figuur 5 Indicatie van de locatie van het waargenomen leefgebied (groen gearceerd) en de vastgestelde nesten (groene driehoek) van de huismus nabij het projectgebied Kerkweide Oost te Liempde (rood omkaderd).

3.3.2 Aanwezige broedvogels waarvan het nest niet jaarrond beschermd is

Tijdens het onderzoek zijn in het onderzoeksgebied geen broedende vogels waargenomen waarvan de nesten niet jaarrond beschermd zijn. Wel zijn enkele losse waarnemingen gedaan van de koolmees (*Parus major*) en zwarte kraai (*Corvus corone*). Daarnaast bevindt zich een kolonie van minimaal 45 kauwen (*Corvus monedula*) in de directe omgeving van de eerdergenoemde roekenkolonie. Het projectgebied zelf is echter niet van essentieel belang voor deze vogels.

3.3.3 Overige waargenomen vogels

Daarnaast zijn incidenteel andere vogels waargenomen, namelijk de groenling (*Chloris chloris*), grote Canadese gans (*Branta canadensis*), heggenmus (*Prunella modularis*), houtduif (*Columba palumbus*), merel (*Turdus merula*), roodborst (*Erithacus rubecula*), scholekster (*Haematopus ostralegus*), Turkse tortel (*Streptopelia decaocto*), winterkoning (*Nannus troglodytes*) en witte kwikstaart (*Motacilla alba*). Van deze soorten zijn de nesten echter alleen tijdens het broedseizoen beschermd. Negatieve effecten kunnen worden voorkomen door de beoogde werkzaamheden buiten deze periode uit te voeren.

4 Conclusies en implicaties

4.1 Conclusies

In de ecologische quickscan uitgevoerd door BRO (veldbezoek d.d. 6 maart 2019) is geconcludeerd dat op voorhand de aanwezigheid van de steenuil niet uitgesloten kan worden en waarvoor nader onderzoek nodig is. Daarnaast is op advies van Averti Ecologie ook nader onderzoek uitgevoerd naar zomer- en paarverblijfplaatsen en foerageergebied van vleermuizen en leefgebied van de huismus, kleine marterachtigen en de steenmarter.

Op basis van het nader onderzoek blijkt dat het projectgebied essentieel leefgebied van de steenmarter en één paarverblijf van de gewone dwergvleermuis bevat. Daarnaast bevindt zich een klein gedeelte van het foerageergebied van de huismus in het projectgebied. Mits natuurinclusief gewerkt wordt voor deze soort, zal een tijdelijke verslechtering van dit kleine oppervlak geen effect hebben op de lokale staat van instandhouding. Een overtreding van de Wet Natuurbescherming is in dat geval voor de huismus niet aan de orde.

Tijdens het nader onderzoek zijn verder geen indicaties van de steenuil of andere dan hierboven beschreven beschermde natuurwaarden binnen het projectgebied of de directe omgeving hiervan aangetroffen.

4.2 Implicaties

Voor het uitvoeren van de beoogde werkzaamheden is een ontheffing van de Wet Natuurbescherming ten aanzien van artikel 3.5, tweede en vierde lid (voor het opzettelijk verstoren van vleermuizen en voor het beschadigen of vernielen van een paarverblijfplaats van de gewone dwergvleermuis), en artikel 3.10, eerste lid onder b (voor het beschadigen of vernielen van de vaste voortplantingsplaats of rustplaats van de steenmarter), noodzakelijk. Indien de boom met de paarverblijfplaats van de gewone dwergvleermuis behouden blijft en de functie van het paarterritorium in stand gehouden wordt, kan een overtreding ten aanzien van artikel 3.5 mogelijk worden voorkomen.

Ten aanzien van vogelsoorten moet bij de werkzaamheden te allen tijde rekening gehouden worden met de aanwezigheid van broedende vogels waarvan de nesten niet jaarrond beschermd zijn. Dit kan worden bewerkstelligd door de uitvoering van werkzaamheden gedurende het broedseizoen (globaal lopende van 15 maart tot 15 juli) te vermijden.

Daarnaast is het van belang dat het aanwezige leefgebied van de huismus niet aangetast of verstoord wordt. Om deze functie te waarborgen, geldt het advies om de wijk zo groen mogelijk in te richten, bijvoorbeeld door natuurinclusief te bouwen en zo kansen voor meer biodiversiteit te creëren. Verder moet een plan voor het openbaar groen opgesteld worden, waarbij een ter zake kundige op het gebied van de huismus dient te oordelen of dit voldoet. Hierbij kan bijvoorbeeld gedacht worden aan het creëren van lijnvormige groenstructuren in de vorm van inheemse en besdragende soorten haagplanten, zoals de beuk, hazelaar, hondsroos, liguster, meidoorn en sleedoorn met daaronder bodembedekkers, zoals de bosaardbei, gevlekte dovenetel, kleine maagdenpalm, longkruid en ooievaarsbek. Dit kan tevens bijdragen aan de mitigerende maatregelen ten behoeve van de aanwezigheid van de steenmarter.